

Samefondsskogarnas avkastning Dokument

- 1960 års lappfondsutredning
- Proposition nr 39 år 1962
- Proposition 2008/09:1
- Proposition 2012/13:1

Bakgrund*Regeringens förslag om Samefonden i budgetpropositionen för 2013*

Regeringen anser att fr.o.m. 2013 bör Statens fastighetsverk betala in avkastningen från Samefondsskogarna till en inkomstitel och att Samefonden kompenseras genom anslagsmedel i statens budget. Av medlen ska även fortsättningsvis hälften avsättas i delfonden under Samefonden för att betala del av arrende av bete för ren i Härjedalen.

Riksdagen beslöt 1962 att nettoavkastningen av samefondsskogarna under en tid av 50 år ska tillföras det som idag är Samefonden. Beslutet gällde från den 1 juli 1962 till den 30 juni 2012. Statens fastighetsverk förvaltar skogarna på renbetesfjällen och betalar avkastningen till Samefonden. I enlighet med budgetpropositionen för 2009 beslöt riksdagen att regeringen får använda del av de under Samefonden redovisade inkomsterna från Statens fastighetsverk för delfinansiering av arrendekostnader för vinterbete.

Skälen till regeringens förslag, ur prop. 2008/09:1

Efter förslag av regeringen beslöt 1962 års riksdag att nettoavkastningen av skogarna på renbetesfjällen i Jämtlands län under en tid av 50 år skulle tillföras Samefonden. Beloppet, som är indexreglerat, uppgår i dag till knappt 1 500 000 kronor per år och betalas av Statens fastighetsverk, som förvaltar skogarna. Samefondens styrelse beslutar hur dessa medel ska användas, enligt riksdagsbeslutet "för att stödja renskötseln och för andra utgifter till fromma för samerna". Dessa medel bör enligt förhandlingsgruppen få användas för delfinansiering av arrendekostnaden.

Genom olika domar har det fastslagits att det inte finns någon av avtal oberoende rätt till vinterbete för ren på vissa privata fastigheter i Härjedalen. På regeringens uppdrag har under Statens jordbruksverks ledning förhandlats fram ett utkast till avtal om arrende av vinterbete mellan samebyar och privata markägare och som parterna i princip är överens om. Arrendet anges till 5 kronor per ha och år. Samebyarna anser sig dock inte kunna betala hela arrendekostnaden ensamma. Man anser sig behöva extern finansiering för ca hälften av kostnaden som totalt uppgår till ca 1 500 000 kronor per år. Regeringen, som anser det angeläget att en finansiering

av arrendeavtalen för vinterbete kommer till stånd, delar förhandlingsgruppens uppfattning att den föreslagna delfinansieringen är lämplig. Länsstyrelsen bör därför av dessa medel få disponera ett belopp motsvarande högst 50 procent av arrendekostnaden.

Samefondsskogarna

I det s.k. "skattefjällsbrevet" den 7 april 1841 beslutade kung Carl Johan om fastställande av ett förslag "angående bestämmande af säkre gränser för Lappallmogens Renbetesstrakter". Namnet antyder att det rörde sig om områdena för de gamla skattefjällen. Det var frågan om var sådana områden som efter slutförd avvitrning för jordbruket blivit över och kunde fördelas på samerna. Man skulle utstaka behövliga betestrakter varvid noga skall tillses att "så vidt möjligt är, nödig skog till bränsle icke saknas". Vidare anges i brevet: "Årliga räntan för hwardera af de sålunda utstakade markerne föreslår Landtmätaren och Gode männen, beräknad i smör, hwilken ränta sedermera af Eder pröfwat och, der den skälig anses, för ständig stadfästes."

Lappfonden skapades år 1943 då Jämtländska renbetesfjällens skogsfond, Jämtländska lappväsendets fond samt Västerbottens och Norrbottens lappfonder sammanfördes till en gemensam fond. Jämtländska lappväsendets fond var den ojämförligt största och tillkom genom att behållen avkastning av skogsavverkning på renbetesfjällen i Jämtlands län och på fastigheter som inköpts för utvidgning av dessa fjäll inlevererades till statskontoret.

Lappfonden omvandlades 1971 till Samefonden (prop 1971:51, bet.1971:JoU 37 rskr. 216). Samefonden regleras i rennäringsförordningen (1993:384). Fonden administreras av Styrelsen för samefonden som är en särskild myndighet. Samefondens inkomster utgörs av ränta och vinst på fondens tillgångar, intrångsersättningar, avgifter för upplåtelser samt en del övriga medel som avsatts för att främja rennäringen. De största inkomstkällorna under senare år har varit ersättning för upplåtelser och andra intrång på statens mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen i Jämtlands län. En mindre del av fondens intäkter kommer från de s.k. Samefondsskogarna. Samefondsskogarna utgörs av skogar på renbetesfjällen i Jämtlands län samt några enstaka fastigheter i Västerbottens och Norrbottens län. Intäkterna från dessa områden har avsatts för rennäringen och tillfaller Samefonden. Intäkterna är indexreglerade med 1962 som basår och betalas in till Samefonden av Statens fastighetsverk.

Förvaltningen av "de renskötande lapparnas värdebeständiga realtillgångar", samefondsskogarna

Enligt regeringens proposition nr 39 år 1962 inordnas de huvudsakligen i Jämtlands län liggande lappfondsskogarna fastare än tidigare i domänverkets förvaltning, varvid enligt vissa närmare angivna regler alltså ett belopp årligen skall tillföras statens lappfond. I propositionens kapitel III, s 5-10, redovisas dåvarande förhållanden, domänstyrelsens förslag, promemorian av 1960 års lappfondsutredning och yttranden över den.

Propositionen redovisar att de marker, som i Jämtlands län särskilt avsatts till renbete, de s.k. renbetesfjällen, omfattar, förutom fjäll med fjällbarrskog, produktiv skogsmark om c.a. 127 000 hektar. Av denna är en stor del, c.a. 81 000 hektar, belägen ovan domänverkets skogsodlingsgräns och utnyttjas endast i obetydlig omfattning. Skötseln av skogen handhas av domänstyrelsen. Den behållna årliga

avkastningen av skogen tillförs enligt beslut av 1943 års riksdag statens lappfond. Under budgetåren 1943/44—1954/55 lämnade renbetesfjällen en nettoavkastning av i genomsnitt drygt 220 000 kronor.

Domänstyrelsens förslag innebär, enligt propositionen, i huvudsak att renbetesfjällen helt ska inordnas i domänverkets förvaltning. För att tillgodose de ändamål, för vilka avkastningen av skogen varit avsedd att användas, bör anslag i den mån så erfordras anvisas över riksstaten.

1960-års lappfondsutredning avstyrker i sin promemoria domänstyrelsens förslag. Utredningen anser, enligt propositionen, det framförallt vara två förhållanden, som bör vara vägledande vid övervägandena rörande renbetesfjällen. För det första bör skogarna skötas så att de på lång sikt ger bästa möjliga avkastning och en väl avvägd sysselsättning. Å andra sidan bör de renskötande lapparnas värdebeständiga realtillgångar inte ytterligare beskäras utöver vad som är oundgängligen nödvändigt. Om förvaltningen ordnas efter de av utredningen föreslagna formerna och med full insyn och yttranderätt för lapparna, anser utredningen detta vara den även för lapparna bästa lösningen.

Propositionen redovisar att remissinstanserna, förutom domänstyrelsen, biträder lappfondsutredningens uppfattning i huvudfrågan.

Sammanfattning

Regeringen redovisar i prop. 2008/09:1 och 2012/13:1 inte utförligt vad som var grunden för 1962 års riksdagsbeslut:

1. Genom det s.k. "skattefjällsbrevet" den 7 april 1841 beslutade kung Carl Johan att områden, Samefondsskogarna, efter slutförd avvittring fördelades på samerna, både behövliga betestrakter och nödig skog,
2. Regeringen har i prop. 1962:39 låtit framförallt två förhållanden vara vägledande:
  - a. skogarna bör skötas så att de på lång sikt ger bästa möjliga avkastning och en väl avvägd sysselsättning, och
  - b. de renskötande lapparnas värdebeständiga realtillgångar bör inte ytterligare beskäras utöver vad som är oundgängligen nödvändigt,
3. Regeringen har i prop. 1962:39 både avvisat förslaget att renbetesfjällen helt ska inordnas i domänverkets förvaltning och avvisat förslaget att anslag anvisas över riksstaten för att tillgodose samefondens ändamål, och
4. Efter förslag av regeringen beslöt 1962 års riksdag att nettoavkastningen av skogarna på renbetesfjällen i Jämtlands län under tiden från den 1 juli 1962 till den 30 juni 2012 skulle tillföras Samefonden.

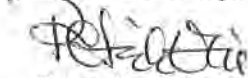
Regeringen har i prop. 2012/13:1 i strid med statens tidigare principiella hållning låtit riksdagen genom ett administrativt förfarande konfiskera "*de renskötande lapparnas värdebeständiga realtillgångar*".

Regeringen bör kunna föreslå riksdagen förlänga beslutet från 1962 att nettoavkastningen av samefondsskogarna under en ytterligare tid av 50 år ska tillföras Samefonden.

Yrkande

att regeringen föreslår riksdagen förlänga beslutet från 1962 att nettoavkastningen av samefondsskogarna under en ytterligare tid av 50 år ska tillföras Samefonden,

För sametingspartiet Guovssonásti

Per Mikael Utsi
sametingsledamot